

RINK-MEDALJEN TIL FREDERIK NIELSEN

Medaljens fjerde uddeling fandt sted ved mødet i Det grønlandske Selskab
den 9. marts 1972

Det var Det grønlandske Selskabs formand, højskolelærer Mads Lidegaard, der overrakte fhv. radiofonichef Frederik Nielsen Rink-medaljen, mens skoledirektør Christian Berthelsen motiverede denne sjældne anerkendelse på det kulturelle område:

Frederik Nielsen, som af mange også kendes under navnet Fare, har i kraft af sit virke haft en naturlig berøring med begrebet kultur. Han var læreren, der bl. a. underviste elever på seminariet i grønlandsk kultur og i faget grønlandsk, og som på et tidligt tidspunkt gav udtryk for sit radikale syn på grønlandsk retskrivning. Han var medarbejder i udgivelsen af flere lærebøger og er bl. a. forfatter til undervisning i grønlandsk for danske. Frederik Nielsen var radiofonichefen, der udnyttede sit medium flittigt – bl. a. til at knytte bånd til fortiden som et modtræk imod den til tider kritikløse aben-efter alt nyt udefra. Igennem tiderne har Frederik Nielsen været medlem af forskellige udvalg såvel på lokalt plan som på landsplan, – således i Sprog- og retskrivningsudvalget, bestyrelsen for Det grønlandske Forlag, bestyrelsen for Landsmuseet, bestyrelsen for Grønlands Folkekunst – blot for at nævne nogle af de gøremål, som har berøringspunkter med begrebet kultur, og hvor Frederik Nielsen har haft lejlighed til at gøre sine synspunkter gældende. Det skal også nævnes, at Frederik Nielsen var med i hovedredaktionen af den dansk-grønlandske ordbog, i redaktionen af den nye grønlandske salmebog, og at han beskæftiger sig med oversættelse af Gammel Testamente. Hertil føjer sig en lang række oversættelser af bøger fra dansk til grønlandsk, – et arbejde, som ikke bare er rutinearbejde for Fare. Et godt eksempel herpå er oversættelsen af H. C. Andersens eventyr. Ved siden af sit engagement i det specielle grønlandske er Frederik Nielsen også formidleren af dansk kultur på en smuk måde. Dette skal nævnes, da det ellers er så sjældent man hører om de positive sider af den kulturelle påvirkning sydfra, når talen er om grønlandsk kultur.

Frederik Nielsen kender vi også som digter og forfatter. Han er medlem af Dansk Forfatterforening. Forfatterskabet har manifesteret sig ved udgivelsen af romanen „ilivse tássa nunagssarse“ – dette er jeres kommende land – i 1970. Den skal jeg vende tilbage til.

I 1920-erne prægede en særdeles levende ungdom seminariet i Godthåb. Den begyndende udadvendthed betød for disse unge mennesker en inspiration, der gav bonus indadtil. Man læste dansk litteratur, man opførte dilettautkomedier, og man digtede. Den unge Frederik Nielsen var blandt de førende, og nogle af Fares mest populære og livsglade digte stammer fra denne ungdommens lyse tid. Senere føjedes andre til, og emnerækken spænder fra spontane lovprisninger af naturens skønhed, over aktuelle tidsbilleder til alvorlig filosofien over livet. Nogle af disse digte findes i en digtsamling „kilak – nuna – imak“ – himmel, land, hav – i to udgaver. Romanen Tûmarsen – Thomas – er en skildring af kampen for tilværelsen i en lille bygd – emnet hentet fra en hungersnød, der hærgede en bygd et sted i Vestgrønland i midten af det nittende århundrede. Til grund for de realistiske skildringer i bogen ligger en udpræget iagttagelsessevne. Der er indimellem muntre indslag og dertil et særdeles flydende og smidigt sprog. Den lille bog „Arnajarak“ med syngestykker er inspireret af Snehvide og dværgene. Bogen „Ungâralak“ er en genskildring med stof hentet fra gamle Atuagagdliutit. Foruden enkelte oplysende pjecer foreligger der også en bog med essays – en samling af foredrag og artikler gennem tiderne. Det bør også nævnes, at en samling af kopier af manuskripter fra indslag i radioen fylder en række ringordnere.

I romanen „ilivse tássa nunagssarse“ har Frederik Nielsen kastet sig over et jomfrueligt emne og har boltret sig rigtigt i sagnstoffet og overleveringerne. Der er områder og passager i bogen, som jeg ikke føler mig kompetent til at bedømme. Det har jeg erkendt over for forfatteren. Den omstændighed, at skildringen er så altfavnende og bredt anlagt, gør, at det ligesom er svært at fastholde de mange personer, der optræder i bogen, – det er måske en svaghed, men til gengæld er fantasi ikke nogen mangelvare. Det gør skildringen levende, og det er bogens styrke.

Bogen skildrer eskimoernes vandring fra Canada til Grønland. En åndemaner så en åbenbaring – et stort land på den anden side af et hav. Om dette land oplyste åndemaneren, at han og hans efterkommere ville komme til at bo der, og at de i dette land ville møde mennesker, der var af en anden afstamning.

Nu begynder den store vandring som et led i eskimoernes naturlige omskiftelige tilværelse. Eskimoernes leveform og den daglige tilværelse er fyldt med drama. Der fødes børn, – der dør mennesker, – der indtræffer hungersperioder, – der kommer tider med overflod, – der begås drab, – den snævre verden de lever i skaber komplikationer mand og mand imellem, blandt andet i forholdet til kvinden, – det er åndemernes storhedsperiode. Det magiske og overnaturlige spiller en altovervejende rolle i det barske liv, der skildres. Der er en meget grundig beskrivelse af, hvordan man uddannes til åndemaner.

Ved de første indvandrerens ankomst til Thule-området skete der noget ganske

Foto: H. J. Lund.

Frederik Nielsen viser sin frue Rink-medaljen.

T. v. ses skoleinspektør Chr. Berthelsen, og yderst t. v. ses bestyrelsesmedlem fru Margarida Hermann, der overrakte »Fare« blomsterne.

usædvanligt midt i vinterens kulde. Det tordnede og det bragede, og uvejret var af en sådan art, at man aldrig har oplevet noget lignende på disse kanter, – et mysterium, som kun åndemaneren var i stand til at tyde. Det var et stjernesud, der bød de nye beboere velkommen i form af et kæmpe meteornedfald. Stedet, hvor stenen faldt, fik navnet Savigsivik, og siden hentede man herfra stumper af jern til deres redskaber.

Man følger de skiftende slægter på vandringen videre mod syd – fra den gamle åndemaner Avatak, som var drivkraften blandt indvandrerne, over hans efterkommer Pavtik, K'ajak, Akisarto og videre ned til dennes oldebarn, der blev røvet af indlandsboerne, men befriet igen.

De eskimoiske indvandrere besatte efterhånden hele kysten helt ned til Godthåb. Man genkender forskellige lokaliteter gennem beskrivelsen, og man følger fangstteknikkens omstilling og udvikling til åbenvandsfangst. Fangstdyr er der nok af, men

det er ikke idyl altsammen. Fangsten kunne slå fejl, og hekseforfølgelse og drabs-hævn kunne formørke tilværelsen.

Det første møde med fremmede elementer i det nye land skete langt nordpå, hvor man traf 3 skibbrudne nordboer, hvis skib blev plyndret med stor begærlighed. De tre nordboer kom til at overvintre sammen med eskimoerne. To af mændene slap væk, medens den tredje giftede sig med en eskimo, men omkom senere under en fangsttur. Forholdet mellem eskimoerne og nordboerne er skildret i bogens sidste kapitel – ikke dybtgående men på en afgørende vis, idet spiren til fjendskab mellem de to folkeslag, som fik en skæbnesvanger betydning for nordboerne, tog sin begyndelse her.

Romanen „ilivse tássa nunagssarse“ er på sin vis et banebrydende arbejde. Frederik Nielsen har villet rejse et minde over de eskimoiske forfædre. Bogen åbner perspektiver for kommende grønlandske forfattere, der i denne brede fremstilling og i sproglig henseende og hvad stil angår yderst velskrevne bog, kan hente inspiration til at kunne kaste sig over de mere afgrænsede afsnit i eskimoernes tusindårige historie.

Hermed hjertelig tillykke til Frederik Nielsen med den velfortjente og velanbragte anerkendelse.